

Логвиненко Б.О.

завідувач кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДОМЧИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ПРЕВЕНТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Новостворена Національна поліція є органом, на який покладаються надії як суспільства так і Уряду щодо налагодження ефективної протидії правопорушенням, зокрема, зменшення рівня злочинності та належної охорони публічного порядку і безпеки.

Реальними проблемами становлення Національної поліції є кадровий голод у практичних підрозділах, неналежно проведена переатестація діючих співробітників та недосконале національне законодавство, що часто виступає основоположною проблемою.

В діяльності поліції найбільш тісно взаємодіють із населенням саме підрозділи превентивної діяльності. Не торкаючись недоліків організаційної структури Національної поліції, що стосуються виокремлення складовими елементами системи саме «патрульної поліції» [1], а не «превентивної» або «адміністративної», пропонуємо визначити недоліки «поліцейського» нормативно-правового масиву. Часто, саме від можливості оперативного застосування норм правових актів залежить успіх подальших дій поліцейського. Нажаль, існуючі методичні рекомендації та пропоновані алгоритми дій не можуть повною мірою компенсувати недоліків діючого правового масиву, через які поліція сприймається громадянами як неефективна інституція. Особливої гостроти все вищезазначене набуває у питаннях, де зачіпаються інтереси соціально вразливої частини населення, зокрема й неповнолітніх осіб.

За даними соціологічних досліджень Центру Разумкова, найбільшу довіру громадян серед інститутів держави та суспільства отримала Національна гвардія – це 52,6 %. Державній службі з надзвичайних ситуацій довіряють 50,5 % громадян України, Державній прикордонній службі – 46,4 %, добровольчим батальйонам – 43,9 %, Патрульній поліції – 40,9 %, Національній поліції – 39,3 % [2].

Цікаво, що в системі Національної поліції населення довіряє саме патрульній службі, яка більшою мірою у порівнянні до інших служб реалізує адміністративно-юрисдикційні повноваження. Проте, як бути із питанням

ефективності діяльності превентивних підрозділів у цілому та у аспекті їх роботи з неповнолітніми особами?

Ми пропонуємо виокремити наступні проблемні моменти практичного застосування відомчого нормативно-правового масиву поліцейськими превентивних підрозділів:

1. Застарілість КУпАП. Замість пояснення даної проблеми, наведемо окремі положення з діючого Кодексу. За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані заходи впливу, зокрема, зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого (стаття 24-1); Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння тягне за собою попередження або штраф від 102 до 136 гривень (стаття 180) [3]. Для прикладу у адміністративному законодавстві Латвійської республіки 6 статей присвячено питанням про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані із дитиною. Адміністративна відповідальність настає з 14 років, а за аналогічне до 180 статті КУпАП статті 172 латиського адміністративного Закону відповідальність сягає від 35 до 140 євро, повторно до 350, а неодноразово до сімсот євро. Тож про правовиховуючий вплив вітчизняних норм мову вести некоректно.

2. Недостатня інформативність підзаконних актів. Приміром, у Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції [4] розглядається загальний алгоритм оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення. Проте, як бути у випадках мовчання особи, яку затримано за вчинення адміністративного правопорушення. Як діяти у окремих випадках, коли особою, яка притягається до адміністративної відповідальності виявляється неповнолітня особа?

3. Статтею 41 Закону «Про Національну поліцію» закріплено такий поліцейський захід, як поліцейське піклування. Останнє, серед іншого, здійснюється і щодо неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду. Поліцейське піклування має наслідком щодо передання неповнолітнього батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування. Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними... [1]. Про поліцейське піклування складається протокол, в якому в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень. Такий протокол підписує особа, про яку піклуються та

поліцейським. Цікаво, що встановленої форми такого протоколу немає у відкритих джерелах. До того ж, якщо у поліцейського є достатньо підстав про те, що особа не усвідомлює все, що відбувається – підпис не є потрібним. Навіщо ж такий «недодокумент» взагалі потрібен не є зрозумілим.

На представлені важливі питання немає відповіді у вигляді закріпленої у нормативно-правовому акті позиції Національної поліції або МВС. Все це призводить до неоднозначності у виборі тих чи інших форм і методів застосування норм «поліцейських» нормативно-правових актів. Як наслідок, численні оскарження незаконних, з точки зору громадян, поліцейських дій та рішень.

Вихід вбачається нами у проведенні узгоджених дій на трьох рівнях: Перший. Анонс та проведення всеукраїнської науково-практичної конференції поліцейських з проблем застосування норм адміністративного деліктного законодавства в практичній діяльності. Другий. Оформлення результатів круглого столу у вигляді змін та доповнень до діючого законодавства. Третій. Направлення законопроекту до Верховної Ради України, лобювання прийняття змін та доповнень з боку МВС України та профільного комітету.

Ми переконані, що без практично орієнтованих дій ефективність роботи підрозділів превентивної діяльності залишиться на посередньому рівні, а практика застосування відомчого правового масиву не буде одностайною.

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2.07.2015 // Відомості Верховної Ради України від 09.10.2015 – 2015 р., / № 40-41 /, стор. 1970, стаття 379

2. Нацгвардія очолила рейтинг довіри громадян – заступник глави МВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prm.ua/natsgvardiya-ocholila-reyting-doviri-gromadyan-zastupnik-glavi-mvs/>

3. Кодекс України Про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15/print1445876883230724>.